

Številka: 0120-512/2022-2

Datum: 20. 12. 2022

Zadeva: Stališče Komisije Republike Slovenije o obravnavi interspolnosti v slovenski družbi

Minister za zdravje Republike Slovenije je dne 14. 10. 2022, z dopisom št. 0070-3/20/19/18, zaprosil Komisijo Republike Slovenije za medicinsko etiko (v nadaljevanju KME RS) in Zdravstveni svet »za temeljito preučitev problematike interspolnosti, predvsem z vidika trenutne prakse medicinske obravnave interspolnih otrok in mladostnikov. Zdravstveni svet in Komisija za medicinsko etiko prosim za odgovor na vprašanje, ali smo v Republiki Sloveniji kot družba dovolj tolerantni, da bi se posegi za interspolne osebe lahko odložili na čas, ko bo oseba lahko sama podala ustrezno soglasje, oziroma ali bi odložitev čimprejšnje umestitve v kategorijo moškega oziroma ženskega spola, kot je sedanja praksa, morda ne povzročila še več diskriminacije interspolnih oseb v času otroštva in mladostništva«.

Na poziv ministra za zdravje, je KME RS v zvezi z medicinsko obravnavo oseb, ki jih spolni organi ob rojstvu nedvoumno ne opredeljujejo kot moškega ali ženskega in v okviru svojih zakonitih pristojnosti, oblikovala naslednje stališče o terapevtskih, etičnih in socialnih vsebinah interspolnosti in ga primerjala z obstoječo prakso v Sloveniji.

V svojem stališču KME RS izhaja iz dejstva, da je interspolnost sicer redek, a v naravi in med ljudmi ponavljajoč se pojav, ki v različnih oblikah omejuje razpoznavnost spolnih značilnosti, v ničemer pa ne prizadeva bioloških ali intelektualnih potencialov interspolno rojenih oseb*, ki jim je potrebno omogočiti varen osebni in socialni razvoj. KME RS pojmovno loči interspolnost od transseksualnosti. Interspolnost pojmuje kot prirojeno spolno pojavnost, po kateri osebe kromosomsko, hormonsko ali telesno ni mogoče nedvoumno opredeliti kot ženskega ali moškega, transseksualnost pa, da se telesno nedvoumno moški ali ženska počuti, da po značaju in čustvovanju pripada nasprotnemu spolu, kar se pojmuje tudi kot spolna disforija. KME RS je o spolni disforiji pod št. 0120-199/2019/5 objavila stališče 19. 6. 2019 in ga je moč najti na njeni spletni strani. Pri tem želi poudariti, da se pričujoče stališče o interspolnosti ne nanaša na kakršnekoli oblike transseksualnosti oziroma spolne disforije in se ga ne more navajati v primerih njenih medicinskih ali pravnih obravnav.

Po mnenju KME RS je vsaki kromosomski ali anatomski obliki interspolnosti potrebno nameniti strokovno in etično skrbno premišljeno, odgovorno individualno obravnavo, ki naj prepreči, da bi prenašana ali neustrezna medicinska ukrepanja interspolno rojenih oseb vodila v kasnejšo nepovratno telesno in osebnostno prizadetost, razcepljeno spolno zavest, socialne težave, trpljenje in nizko kakovost življenja. Postopki naj interspolno rojene osebe ščitijo pred diskriminatornimi ravnanji in morebitnimi neustreznimi željami oziroma odločitvami staršev ter podpirajo njihovo kasnejšo telesno avtonomijo in integriteto, spolno zavest in samozavest.

Če interspolno stanje ob rojstvu ne zahteva urgentnega ukrepanja, naj se po mnenju KME RS ne hiti z nepovratnimi ukrepi, ampak naj se zakonite zastopnike interspolno rojenih otrok na njim razumljiv način v celoti informira o vseh možnih ukrepih in njihovih alternativah, fizioloških in psiholoških zgodnjih ter poznih posledicah, o otrokovih pravicah in o pravici do zavrnitve. Omogoči naj se jim, da se o medicinskih ukrepih, ki nepovratno določajo tako možnosti razmnoževanja kot spolne pripadnosti, odločajo šele po medsebojni izmenjavi mnenj in stališč. Pri tem možnost, da se lahko z ukrepanjem počaka, dokler se o njem ne more odločiti sam interspolno rojeni otrok, adolescent ali odrasla oseba, po mnenju KME RS ne bi smela biti izvzeta.

KME RS z ozirom na občutljivost odločanja in v izogib možnih neustreznih posledic predlaga, da je v Sloveniji obstoječa interdisciplinarna skupina medicinskih, etičnih, psiholoških, socioloških, pravnih in drugih strokovnjakov, edina strokovno in družbeno pristojna, da za vsako interspolno rojeno osebo kar najbolj zgodaj opravi natančno anatomsko in kromosomsko opredelitev in pripravi časovni predlog oziroma načrt njene strokovne in socialne obravnave. Skupina naj deluje v okviru javnega zdravstva in vsem interspolno rojenim osebam zagotavlja enakopravno dostopnost in pravično obravnavo, ki naj sodi med zagotovljene pravice iz zdravstvenega varstva. Pravica naj vključuje tudi morebitna potrebna zdravila in kasnejšo psihosocialno pomoč pri življenjskih problemih. O vseh medicinskih odločitvah, ukrepih, posegih, učinkih in posledicah naj se vodi skrbna evidenca. Vsa dokumentacija naj se v vsakem primeru varuje 40 let in naj bo dostopna le prizadetim. Zastaranje posledic vseh na interspolno rojeni osebi opravljenih posegov, ne more steči pred 21. letom starosti.

KME RS na vprašanje ministra za zdravje, ali je v slovenski družbi dovolj tolerance za odložitev korektivnih posegov pri interspolno rojenih osebah na čas, ko bi te lahko o njih same odločale in ali ne bi odložitve povzročale še več diskriminacije v času otroštva in mladostništva, odgovarja, da se z ozirom na splošno socialno in zdravstveno kulturo slovenske družbe zaveda etičnega razpotja med odlašanjem medicinskega ukrepanja in z njim povezanim ogroženim psihosocialnim razvojem interspolno rojenih oseb. Ne more pa sprejeti, da slovenska družba v teh vprašanjih ne zmore oblikovati strpnega odnosa, kakršnega že imajo v socialno razvitih evropskih družbah. KME RS želi spomniti, da je v slovenski družbi odnos do transeksualnosti danes bistveno bolj toleranten kot je bil še pred nedavnim časom. Zato ob zavedanju, da se tudi prehitro ukrepanje ob prirojenem interspolnem stanju kasneje lahko izkaže kot neustrezno in prav tako vodi v telesno, duševno in socialno nepovratno trpljenje, priporoča, da strokovna komisija ob upoštevanju vseh okoliščin, v vsakem posamičnem primeru interspolnega rojstva predlaga, do kdaj se s korektivnimi posegi brez škode za otrokov psihosocialni razvoj lahko počaka in katere posege je mogoče odložiti na kasnejše otroštvo ali adolescenco, ko se lahko upošteva tudi želje ali odločitve same interspolno rojene osebe, ki naj ima pravico, da vsakršen poseg tudi zavrne. Vsem možnostim naj bi se namenila ustrezna strokovna, socialna in medijsko podprta usmeritev. Po pozitivnih vzorih slovenskih društev bolnikov s posameznimi boleznimi, naj se podpira povezovanje družin oziroma posameznikov, ki jih družijo tako interspolna rojstva kot življenje po njih, saj se jim s tem omogoča višja kakovost življenja, krepki samozavest in zmanjšuje stigma interspolnosti. KME RS še predlaga, da v primerih z interspolnostjo povezanih človeških ali družbenih izzivov, organi, ki varujejo pravice otrok ustrezno doprinesejo k njihovem razreševanju. Nadaljevanje dosedanje prakse naj bogatijo še široka interdisciplinarna prizadevanja za tolerantno sprejemanje interspolnosti in interspolno rojenih oseb v slovenski družbi.

Pri nadaljnjih dopisih v zvezi z raziskavo se obvezno sklicujte na številko tega dopisa.

S spoštovanjem,

dr. Božidar Voljč, dr. med.
predsednik KME RS

*KME RS namesto izraza »interspolne osebe«, ki se nanaša na celovitost njihovih osebnosti in je po svoji naravi diskriminatoren, uporablja izraz »interspolno rojene osebe«, ki prirojenega spolnega stanja ne povezuje z osebnostno celovitostjo.

Viri:

1.

Intersexualität, Deutscher Ethikrat. Stellungnahme, 23. Februar 2012

https://www.ethikrat.org/fileadmin/Publikationen/Stellungnahmen/deutsch/DER_StnIntersex_

2.

What does it mean to be intersex? Medical News Today, March 22, 2021.

<https://www.medicalnewstoday.com/articles/intersex>

3.

Graveris D. How Common Is Intersex: 2022 Intersex Population Figures & Facts. August 11, 2022

<https://sexualalpha.com/how-common-is-intersex/>

4.

Why is ISNA using DSD? Intersex Society of North America, <https://isna.org/node/1066/>

5.

Kaj je interspolnost, s katero v Sloveniji živi 36 tisoč ljudi? Zadovoljna.si, 15.9.2022

<https://www.zadovoljna.si/seks-odnosi/kaj-je-interspolnost.html>